

ПОНЯТТЯ І СТРУКТУРА МАТЕРІАЛЬНИХ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Здійснення ефективних заходів щодо стабілізації економіки України в ринковій економіці потребують адекватних їй підходів до управління основними засобами та іншими матеріальними необоротними активами. Якісний стан активів, ступінь їх новизни, відповідність новим умовам господарювання і досягнення науково-технічного прогресу, визначають рівень продуктивних сил суспільства, здатність його виробничого апарату вирішувати актуальні завдання управління. Це зумовлює необхідність удосконалення організації та методики обліку, аналізу і аудиту основних засобів та матеріальних необоротних активів та приведення їх у відповідність до вимог ринкової інфраструктури.

Поліпшення використання цих об'єктів є одним з важливих факторів прогресу розвитку економіки, від якого залежить збільшення обсягу виробництва без додаткових капіталовкладень. Це зумовлює необхідність удосконалення організації та методики обліку і перебудови системи контролю основних засобів та матеріальних необоротних активів (МНА).

В умовах ринку виробничий процес неможливий без такої важливої складової як необоротні активи підприємства. Саме їх склад визначає сучасний рівень виробництва та його ефективність. Особливу роль у їх складі відіграє активна частина – машини, устаткування, прилади тощо.

Необоротні засоби мають значну питому вагу в загальній сумі активів підприємства. Від рівня забезпеченості підприємства основними засобами та МНА залежить випуск готової продукції та створення належних умов для праці і соціального розвитку.

Господарська діяльність будь-якого підприємства ґрунтується на таких взаємозалежних процесах: постачання, виробництво продукції, її збут (реалізація), а також інвестування. Ці процеси здійснюються одночасно, для чого використовують робочу силу, засоби праці та предмети праці. За допомогою засобів праці людина впливає на предмети праці з метою трансформування вхідних матеріальних ресурсів у

готовий продукт. Засоби праці і предмети праці утворюють засоби виробництва.

Засоби праці знаходять своє вираження в основних засобах підприємства, які являють собою частину виробничих фондів у вигляді сукупності засобів праці, що мають вартість і беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох виробничих періодів, не змінюючи при цьому свою форму і властивості, а їх вартість включають у вартість продукції поступово, в міру зношення шляхом амортизаційних відрахувань. Суттєве значення при вирішенні завдань підвищення ефективності виробництва має поліпшення якості засобів, їх склад і структура. Залежно від характеру участі основних засобів у процесі виробництва розрізняють основні виробничі та невиробничі. Структура основних засобів підприємства (мал. 1.1).

Рис. 1.1 Структура основних засобів

Потрібно звернути увагу на те, що в офіційних документах та економічній літературі часто ототожнюють поняття „основні засоби» і „основні фонди». Наприклад, в Законі України „Про оподаткування прибутку підприємств» записано: „Під основними фондами слід ро-

зуміти матеріальні цінності, що використовуються у виробничій діяльності платника податку протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, та вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом» [1, с.34].

Як бачимо, в Законі стверджується, що під терміном „основні фонди» слід розуміти матеріальні цінності. У фінансовому обліку, коли йдеться про матеріальні цінності, використовують поняття „засоби», а не „фонди» [2, с.10].

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 „Основні засоби» містить таке визначення терміна „основні засоби»: „Матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше 1 року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [3, с.109].

Такі науковці як Бутинець Ф.Ф., Лишиленко Р.Л., Голов С.Ф., наводять визначення терміну «основні засоби», подібно до зазначених у П(С)БО 7 „Основні засоби». Проте зустрічаються й інші визначення.

Основні засоби – це введені в експлуатацію матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше від одного року (операційного циклу). Зокрема, проф. Л. Сук наводить таку дефініцію щодо необоротних активів підприємства – це сукупність матеріальних активів, що діють у натурально-речовій формі протягом тривалого часу у сфері матеріального виробництва і невиробничій сфері [4, с.2].

Журавель Г.П., Крупка Я.Д., Гуцайлюк Л.О. та інші вважають, що необоротні активи підприємства чи організацій – це сукупність матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого періоду як у сфері матеріального виробництва так і в невиробничій сфері [5, с.205].

Основні засоби та МНА потребують особливого підходу до їх оцінки. Власне фінансовий облік основних засобів у певному розумінні, і є безперервний процес їх оцінки. Залежно від характеру, стану основних засобів та МНА, часу оцінки розрізняють такі їх види: пер-

вісна вартість, відновлювальна вартість, залишкова вартість, переоцінена вартість, ліквідаційна вартість, справедлива вартість.

Методи оцінок значно відрізняються один від одного. Різниця в ціннісному виразі одних і тих самих засобів, що визначаються різними методами буде тим більшою, чим триваліший період їх функціонування або чим вища питома вага застарілих засобів у всій вартості основних засобів та МНА. Оцінка проводиться у процесі здійснення фактів господарського життя, починаючи з моменту надходження засобів на підприємство.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» у ред. Закону від 22.05.1997р. № 283/97-ВР (зі зміна і доповненнями) // Все про бухгалтерський облік. – 2002. – № 52. – С. 34 – 44
2. Основні засоби. Нематеріальні активи. МШП. // Баланс. Бібліотека бухгалтера. – 2008. – № 2. – С. 4 – 92
3. Положення (Стандарти) бухгалтерського обліку // Збірник систематизованого законодавства. – липень 2003 (№7). – С. 82 – 185
4. Сук Л. Облік необоротних активів // Бухгалтерія в с/г. – 2009. – № 13. -С.2-4
5. Журавель Г.Л. Бухгалтерський облік: особливості в галузях економіки/ Г.Л. Журавель, Я.Д. Крупка, М.С. Палюх, Л.О. Гуцайлюк, Т.І. Фаріон. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 449 с.

Науковий керівник: д.е.н., професор Пушкар М.С.

*Спринська Ірина,
студентка групи РКзм-51*

ПИТАННЯ МЕТОДИКИ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Від наявності й ефективного використання виробничих запасів залежить фінансова стійкість і платоспроможність підприємства. Запаси, як складова оборотного капіталу, постійно перебувають в процесі розширеного відтворення в тій чи іншій формі, при цьому відбувається їх перехід від одного суб'єкта господарювання до іншого. Це